

„PÄHKLIPUREJA“

„Pähklipureja“ stsenaariumi koostas endise keiserliku Maria-teatri ballettmeister Marius Petipa, kasutades Ernst Theodor Amadeus Hoffmanni muinasjuttu „Pähklipureja ja hiirekuningas“. Muusika sellele stsenaariumile kirjutas Pjotr Tšaikovski. Esiettekandele tuli see muinasjutuline ballett 6. detsembril 1892 Maria-teatri laval.

Vaheldusrikka faabula kõrval „Pähklipureja“ suurt menu, mis kestab tänapäevani, — alles käesoleval hooajal lavastati „Pähklipureja“ ka Berliinis, — kahtlemata põhjustas ja põhjustab Tšaikovski kaunis, väärtuslik muusika. See pole juhus, et „Pähklipureja“ muusikapaladest on koostatud sümfooniline süit, mida sageli kohtame tõsiste sümfooniakontsertide programmides.

„Pähklipureja“ sisu, lühidalt kokku võetuna, on järgmine:

1. pilt: Pidusaal presidendi Silberhausi majas. Jõuluõhtu. Pere rahvas ühes külalistega ehivad jõulukuuske. Lastakse sisse presidendi lapsed Fritz ja Klaara ühes nende külalistega. Jagatakse kinke. Laste rõõm väljendub galopis. Saabub viimase külalisena Klaara ristiisa Drosselmeyer, pisut isevärki mees. Ta toob lastele kingiks suuri mehaanilisi nukke, hüpiknuku, soldati ja tütarlapse, kes keerlevad ja tantsivad automaatselt. Kartes, et väärtuslikud kingid laste käes võiksid rihki minna, käseb president neid oma kabinetti viia. Drosselmeyer soovides laste nukrust lohutada, kingib neile veel ühe nuku, pähklipureja, ja näitab, kuidas sellega pähkleid purustada. Fritz saab pähklipureja enda kätte ning andes talle hästi suuri pähkleid pureda, murrab ta lõulaluud. Klaara seob pähklipurejal pea kinni, helitab ja ravib teda, tantsides talle hällilaulu. Fritz oma sõpradega kiustab teda kärarikkalt. President teeb kärrale lõpu, paludes külalisi tantsima vanaaegset tantsu grossvater. Lapsed saadetakse magama, külalised lahkuvad.

Mures oma haige pähklipureja pärast, tuleb Klaara teda veel kord vaatama. Hiirte kõbin ja krabin ehmatab teda. Tulevad hiired, Klaara põgeneb nende eest, kuid ajab nad siiski minema. Siis ta uinub. Unes ta näeb kuuske kasvavat ja nukke elustuvat. Tulevad uuesti hiired. Klaara kaitseks astuvad välja piparkoogist sõdurid, algab hiirte ja piparkoogi-sõdurite lahingtants. Hiired saavad võitu ja hakkavad piparkooke närima. Nüüd lõõb sekka, tõustes voodist, pähklipureja. Ta kutsub omale abiväeks tinasõdurid. Uus lahing. Hiired on ülekaalus. Nad piiravad pähklipureja ümber, kes parajasti kahevõitluses hiirekuningaga. Olukorra päästab Klaara, kes hiirekuninga pihta viskab oma kinga. Pähklipureja haavab hiirekuningat, hiired põgenevad.

Samal ajal pähklipureja moondub tagasi printsiks. Ta võtab Klaara kaasa teekonnale oma õe, maiusteriigi haldja Dragée lossi.

2. pilt: Öine mets. Prints Pähklipureja ja Klaara rändavad läbi õise, talvise metsa. Algab lumesadu ja tuisk. Lumehelvete valss. Lõpuks loodus jälle rahuneb ning kuu hakkab paistma.

3. pilt: Maiuste loss Konfitürenburg. Haldjas Dragée oma prints-abikaasaga ootab printsi Pähklipurejat ja Klaarat. Saabuvaid võetakse lahkesti vastu. Väikesed paazid tantsivad nende auks. Klaara ja Pähklipureja jutustavad oma seiklusest hiirtega ning Pähklipureja kinnitab, et ta võlgneb Klaarale oma pääsu. Haldjas kostitab Klaarat ja venda pidulikult, pakkudes šokolaadi (brasilia tants), kohvi (arabia tants), teed (hiinatants), pirukaid (vene trepak), kompvekke (danse des mirlitons), lilli (valss) ja lõpuks võtab ka ise lõbustustest osa (pas de deux). Suur lõpuvalss ühendab kõiki pidutsejaid, kuna apoteoos esitab mesipuud ja mesilasi, kes korjavad mett, millest saab uusi maiustusi.